

BODIL LANTING ► Guds ord på det lokale sprog giver et myndigt lægfolk

Etiopisk stammesprog fik ny status

Bibelen på lokalsprog gavner både de kristne og samfundet, siger bibeloversætter

AF KAJA LAUTERBACH

Med reformationen blev ønsket om bibeloversættelser for almindelige mennesker tydeligt. Luther oversatte selv Bibelen til hverdags-tysk i 1522, og siden blev Bibelen oversat til sprogene i alle de lande, som var med i reformationen. Senere hen har oversættelsesarbejdet været en naturlig del af missionsindsatsen.

"Når Bibelen bliver oversat til et sprog, sker der to ting. Sproget får status og udvikling, og de kristne får nye og bedre muligheder."

Det fortæller Bodil Lanting, der sammen med sin mand, Peter, arbejdede med bibeloversættelse i Etiopien fra 1996-2010. Parret var udsendt af Dansk Ethiope Mission (DEM, nu Promissio).

Bodil Lanting er uddannet teolog med sprogvidenskab som bifag og har desuden fået videreuddannelse gennem missionsorganisationerne Wycliffe og SIL, der blandt andet arbejder med bibeloversættelse.

"Vi tror på, at Guds ord forvandler og skaber nyt liv, når mennesker møder og erfarer det på deres eget sprog og i deres egen kultur. Derfor laver vi bibeloversættelse," skriver de på deres hjemmeside.

Brugte ikke NT

Det sprog, Bodil Lanting, var udsendt for at oversætte Bibelen til, var sidama.

Det er et af de over 80 sprog, der findes i Etiopien,

Bodil Lanting med de to udgaver af Bibelen på sidama: børnebiblen til venstre og voksenbiblen til højre.

og tales af sidamastammen, der bor syd for Hawassa. Det er et område på størrelse med Fyn, hvor der lever cirka fire millioner mennesker.

Den lutherske Mekane Yesus Kirken (MYK) i Etiopien skulle i gang med at oversætte Det gamle Testamente til sidama i samarbejde med bibelselskabet og flere andre kirker. Gennem DEM og Wycliffe kaldte de ægteparret Lanting til at være med.

Det nye Testamente var allerede blevet oversat til sidama, men det blev ikke brugt, og Peter Lanting prøvede at finde ud af hvorfor.

Han fandt ud af, at teksten var for svært at læse. Den var skrevet med de tegn, som man bruger til at skrive fællessproget amharisk, selv om det er lettere at skrive sidama med latinske bogstaver. Derfor udgav bibelselskabet NT i en ny version med latinske bogstaver.

Andre grunde var, at sidamaerne ikke var gode til at læse, at spændinger mellem stammerne gjorde, at sidamaer ikke ville læse i en "amharisk" bog, eller at det var MYK, der alene havde stået for oversættelsen, og at kristne fra andre kirkesamfund derfor var meget

FOTO: KAJA LAUTERBACH

forbeholdne over for en "luthersk" bog.

Samme betydning

Oversættelsesprojektet for GT var fælleskirkeligt, som det altid er, når bibelselskabet er involveret. I alt otte kirker bidrog, og de tre største, MYK, baptisterne og katolikkene stillede med en oversætter hver.

De tre oversættere arbejdede med en bibelsk bog hver. Så mødtes de med Bo-

dil Lanting og diskuterede oversættelsen vers for vers. En ny udgave af teksten kom til gennemsyn hos konsulenter fra bibelselskabet og SIL, og til sidst fik en gruppe lokale sidama-talende – typisk skolelærere – oversættelsen til gennemsyn og vurdering.

Der er mange ord og udtryk, som det er umuligt at oversætte direkte, fordi det, de taler om, ikke findes på sidama. Der handler det om

at finde et udtryk, der har samme betydning, forklarer Bodil Lanting og tilføjer, at især dyr og bygninger gav problemer.

Der findes ikke en grundsten i et hus, der er flettet af græs. Men ordet for den del af hytten, man begynder med, har samme betydning. Der findes heller ingen bjørne i Etiopien, så det blev slet og ret til et "farligt rovdyr".

Hun understreger, at historiske situationer skal oversættes præcist, mens der er plads til kulturelle varianter, når det gælder ordsprog. For eksempel er det i orden at skrive at "bo i et skur i baghaven", når Ordsprogenes Bog 25,24 taler om at "bo i et hjørne på taget". Eller at skrive "at barbere uden vand" som et udtryk for brutalitet, når Amos' Bog taler om at "tærsk med tærskeslæder".

"Man skal også være meget opmærksom på, at man ikke kommer til at give associationer til satandyrkelse. For eksempel findes der to ord for 'hellig' på sidama, der begge har lidt bibetydninger," siger Bodil Lanting.

Børn kan læse

Projektet resulterede i, at der udkom en børnebibel i 2012 og en voksenbibel i oktober 2015.

"Der er ingen tvivl om, at bibeloversættelsen har en fantastisk betydning for sproget. I forbindelse med kommunismens fald omkring 1990 begyndte myndighederne at åbne op for, at man kunne bruge modersmål i Etiopien. Børnene går i

skole i seks år med undervisning på sidama, men der er meget få bøger og skolebøger," siger Bodil Lanting.

"På den anden side halter børnenes kendskab til amharisk, som de voksne taler, og som traditionelt er kirkenes sprog."

"Tit er Bibelen den eneste bog i et hjem, og vi tænkte, at det kunne være godt med en udgave med billeder i.

Vi fik støtte til at udgive en børnebibel, og det gav to fordele: Dels kan børn læse op for de ældre i familien, der ikke kan læse selv, og samtidig slap Bibelselskabet for at bruge penge på at trykke billeder i 'den rigtige' bibel," siger Bodil Lanting.

Myndigt lægfolk

Ud over at sproget får status i samfundet, får det også stor betydning for kirken, at de kristne kan læse Guds ord selv og dele det med andre, mener hun.

"Ofte er kirkeledere og præster uddannet på amharisk og engelsk, mens det er tilfældige mennesker fra menigheden uden viden om de tekniske termer, der tolker til sidama. Det er der ikke brug for, når Bibelen findes på deres eget sprog."

Når mennesker har en bibel på deres eget sprog, har de mulighed for at tjekke, om det præsten siger, passer med Guds ord. De kan også forstå de bibelvers, de lærer udenad.

"Det giver et myndigt lægfolk, og ikke mindst derfor er bibeloversættelse vigtig," påpeger Bodil Lanting.

Debat er spalten, hvor læserne kan komme til orde og er dermed alene udtryk for skribentens egen holdning.

SYNSPUNKTER ►

Hvor går du hen? Er du på vej mod Jerusalem?

AF POUL BOLDT
DIANALUND

I Luk 24,13-35 læser vi om de to disciple, som er på vej mod Emmaus, bort fra Jerusalem. De havde oplevet noget, som slog dem helt ud: Jesus, deres Herre og mester, deres Messias, var blevet henrettet som en forbryder.

Deres livsgrundlag smuldrerede. Selvom Jesus havde forudsagt alt det, der skulle ske, fattede de det ikke. De famlede i blinde. Derfor ledte de efter Jesus blandt de døde. De havde mistet forventningens ånd.

Under alt dette kom Jesus og slog følge med dem, men de genkendte ham ikke straks, står der. Først da

han brød brødet, velsignede og brød det, åbnedes deres øjne, og de genkendte ham. Men forinden havde han grundigt undervist dem i den Hellige Skrift om alt, hvad der stod om ham, at han skulle lide og opstå.

Nu ændrede de kurs og vendte straks tilbage til Jerusalem.

Det er en vidunderlig be-

retning, som jeg aldrig bliver færdig med. Den indeholder et mægtigt evangelium. Derfor føler jeg trang til at dele det med de hellige. Den viser så klart, at også Herrens venner og disciple kan komme i tvivl og blive rådvilde og måske begive sig ud på en vej, der fører bort fra Det himmelske Jerusalem.

Der kan være mange grun-

de til, at mennesker, som begyndte i ånd, nu er på vej bort fra troen. I Hos 7,9 læser vi om Efraim: "Fremmede tæred hans kraft, uden at han ved af det; han er blevet gråhåret, uden at han ved af det."

Og i Jeremias 31,21 læser vi: "Læg mærke til vejen, du gik! Vend tilbage!"

Den vidunderlige sandhed

er, at uanset af hvilken årsag vi kommer i sjælenød, ønsker Jesus at slå følge med os, med den enkelte, mod det Himmelske Jerusalem.

Derfor kan vi af hjertet synge med på sangen:

Hele vejen går han med mig, hvilken hvile for min sjæl. Kan jeg tvivle på hans godhed, når jeg føres af hans hånd?